Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz
OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 4 (2024) · "Milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish va yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlarini t... DOI: 10.5281/zenodo.24320672

ta'minlashning ustivor yo'nalishlari" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

Zamonaviy texnologiyalar va ilg'or metodikalarni amaliyotga joriy etish nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy rivojlanish uchun ham muhim asos yaratadi.

Shu bilan birga, barqaror rivojlanish uchun ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, ilmiy-tadqiqot faoliyatini qo'llab-quvvatlash va innovatsion infratuzilmani rivojlantirish zarurati dolzarb masalalar sifatida namoyon bo'lmoqda. Davlat tomonidan ushbu yo'nalishlarga e'tibor qaratilishi iqtisodiyotning uzoq muddatli o'sishi va aholining hayot sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Qisqa qilib aytganda fan, ta'lim va innovatsiyalarni rivojlantirishga qaratilgan kompleks yondashuv mamlakatni zamonaviy taraqqiyot yo'liga olib chiqish va barqaror iqtisodiyotni ta'minlashning asosiy vositasidir. Bu jarayonda barcha manfaatdor tomonlarning hamkorligi va tizimli harakatlari muvaffaqiyat garovi hisoblanadi.

Foydalangan Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. – Toshkent, 2024.
2. Karimov, I. A. O'zbekistonning o'ziga xos taraqqiyot yo'li va bozor iqtisodiyotiga o'tish modeli. – Toshkent: O'zbekiston, 1997.
3. "O'zbekiston Respublikasi 2022-2026 yillarda rivojlanish strategiyasi" davlat dasturi. – Toshkent, 2022.
4. Umarov, X., & Xasanov, B. Barqaror rivojlanishning ilmiy va amaliy asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2020.
5. World Bank Group. Innovations for Economic Growth: Global Best Practices and Lessons for Uzbekistan. – Washington, 2021.

MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA STATISTIK TADQIQOTLARNING AHAMIYATI

K.R.Atabayeva
Urganch davlat universiteti Iqtisodiyot kafedrasi katta o`qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada milliy iqtisodiyotni rivojlantirish jarayonida statistik tadqiqotlarning ahamiyati yoritilgan. Statistik ma'lumotlar orqali iqtisodiyotning turli jabhalarini tahlil qilish, rivojlanish tendensiyalarini aniqlash va iqtisodiy siyosatni shakllantirish muhim vazifalardir. Tadqiqotda statistik usullar va ularning iqtisodiy tahlilda qo'llanilishi ko'rib chiqiladi. Maqola iqtisodiy statistikaga asoslangan qaror qabul qilish jarayonlarining samaradorligini oshirishda statistik tadqiqotlarning rolini tushuntiradi.

Kalit so'zlar: milliy iqtisodiyot, iqtisodiy rivojlanish, statistik tadqiqot, tahlil usullari, iqtisodiy siyosat.

Kirish. Milliy iqtisodiyotni rivojlantirish jarayonida statistik tadqiqotlarning o'rni muhimdir. Iqtisodiy jarayonlar va ularning natijalarini o'lchash, baholash hamda tahlil qilishning to'g'ri yo'lga qo'yilishi iqtisodiy siyosatning muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Hozirgi davrda iqtisodiy masalalarni aniqlash va ularga yechim topishning asosiy vositalaridan biri statistik tahlil usullaridir. Statistik tadqiqotlar yordamida iqtisodiy o'sish dinamikasi, aholi bandligi, sanoat ishlab chiqarishi, inflyatsiya darajasi kabi muhim ko'rsatkichlar o'rganiladi. Shu sababli, iqtisodiyotni rivojlantirishda statistik tadqiqotlar asosiy vositalardan biri sifatida keng qo'llaniladi.

Tadqiqot usullari. Tadqiqotda ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash, deskriptiv statistika, regressiya va korelatsiya tahlili, prognozlash usullaridan foydalanildi.

Published: 23.12.2024
Cite this article: K.R.Atabayeva (2024). Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda statistik tadqiqotlarning ahamiyati. Emro Science and Education, 1(4). https://doi.org/10.5281/zenodo.24320672
© 2024 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

Tadqiqot masalalari va muhokamasi. Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda statistik tadqiqotlarning roli katta. Aholining farovonlik darajasi, sanoat ishlab chiqarish sur’atlari va boshqa iqtisodiy ko‘rsatkichlarni tahlil qilish orqali mamlakatning iqtisodiy salohiyati baholanadi. Statistik tadqiqotlar yordamida olingan ma'lumotlar davlat boshqaruvida qarorlar qabul qilish jarayonida asos bo‘lib xizmat qiladi [3]. Bundan tashqari, statistik tahlil natijalari asosida iqtisodiy o‘sishni ta'minlashga qaratilgan investitsiyalarni oqilona jalb qilish imkoniyati oshadi.

Statistik tahlil vositalari yordamida milliy iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyalari aniq belgilanishi mumkin. Misol uchun, statistik prognozlash usullari iqtisodiy o‘sishni tezlashtirishga yo‘naltirilgan siyosatlarni shakllantirishda yordam beradi. Shu bilan birga, iqtisodiy muammolarni oldindan ko‘rib chiqish orqali ularga yechim topish imkoniyatlari kengayadi [5].

Milliy iqtisodiyotni o‘rganishda asosan quyidagi statistik tadqiqot usullaridan keng foydalaniladi:

- Ma'lumotlarni yig‘ish va qayta ishlash usullari. Iqtisodiy ko‘rsatkichlarni aniqlash uchun dastlabki ma'lumotlarni yig‘ishning muhim hisoblanadi. Bu ma’lumotlar aholi soni, ishlab chiqarish hajmi, narxlar darajasi kabi o‘zgaruvchilarni o‘z ichiga oladi [3].
- Deskriptiv statistika. Bu usul orqali iqtisodiy ko‘rsatkichlarning asosiy xususiyatlari, o‘rtacha qiymat, median, mod va boshqa statistik tavsiflari aniqlanadi. Deskriptiv statistika iqtisodiy jarayonlarni umumiy ko‘rinishda baholash imkoniyatini beradi [4].
- Regressiya va korelatsiya tahlili. Iqtisodiy ko‘rsatkichlar orasidagi bog‘liqlikni aniqlash uchun regressiya va korelatsiya usullari qo‘llaniladi. Ushbu usullar iqtisodiy o‘sish va bandlik kabi omillar o‘rtasidagi sabab-oqibat munosabatlarini o‘rganishga yordam beradi [5].
- Prognozlash usullari. Statistika iqtisodiy ko‘rsatkichlar kelajakda qanday o‘zgarishini oldindan taxmin qilish imkonini beradi. Prognozlash usullari yordamida iqtisodiy siyosatni shakllantirishda kelajakdagi o‘zgarishlar hisobga olinadi [1].

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda statistik tadqiqotlarning ahamiyati borasida bir necha muhim masalalarni o‘rganish talab qilinadi:

1. Iqtisodiy siyosatni shakllantirishda statistik tadqiqotlarning o‘rni. Bunda iqtisodiy ko‘rsatkichlar asosida davlatning iqtisodiy siyosati belgilanadi va amalga oshiriladi.
2. Raqobatbardoshlikni oshirish va eksport salohiyatini baholash. Buning ahamiyati shundaki milliy mahsulotlarning raqobatbardoshligini o‘rganish orqali iqtisodiy siyosatni tuzish va eksport hajmini oshirish masalalari yoritiladi [7].
3. Aholi bandligini ta'minlash va ish o‘rinlari yaratish. Statistik ma'lumotlar orqali ish o‘rinlari yaratish strategiyasini tuzish, aholi bandligini oshirish imkoniyatlarini aniqlash muhimdir hisoblanadi [6].

Xulosa. Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda statistik tadqiqotlar muhim vosita hisoblanadi. Statistik ma'lumotlar orqali iqtisodiy jarayonlarning turli jihatlari o‘rganiladi va ularning natijalarini baholash orqali davlat boshqaruvi uchun kerakli qarorlar qabul qilinadi. Shunday ekan, statistik tadqiqotlar iqtisodiy siyosatni to‘g‘ri yo‘naltirish va jamiyatni rivojlantirishda asosiy vazifalardan biri sifatida ko‘riladi. Tadqiqot natijalariga asoslanib kelajakda iqtisodiy siyosatni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar ochiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. A.Alimov. Iqtisodiy statistika va uning prognozlashdagi roli. Ilmiy Nashr, Toshkent, 2021, 200 bet.